

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej **Mgr. R. G.**, bývajúcej v B., zastúpenej Mgr. V. Š., advokátom v B., proti povinnej **A. R.**, bývajúcej v B., **o uspokojenie peňažnej pohľadávky 1 000 000 Sk (33 193,92 €) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 1 Er 1842/2002, o dovolaní oprávnenej proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 30. mája 2007 sp. zn. 17 CoE 52/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 30. mája 2007 sp. zn. 17 CoE 52/2007 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I uznesením z 1. decembra 2006 č.k. 1 Er 1842/2002–235 uložil oprávnenej povinnosť nahradiť súdnemu exekútorovi trovy exekučného konania vo výške 35 062 Sk. Svoje rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 44 ods. 7 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a vecne tým, že vzhľadom k zmene exekútora v priebehu exekučného konania na návrh oprávnenej, pôvodnému súdnemu exekútorovi končiacemu exekučnú činnosť v danej veci vzniklo právo na odmenu spôsobom, ako keby prišlo k zastaveniu exekúcie. Uloženie povinnosti nahradiť súdnemu exekútorovi nevyhnutné trovy exekúcie odôvodnil zavinením oprávnenej na zmene súdneho exekútora v zmysle ustanovenia § 203 ods. 1 a 2 Exekučného poriadku a výšku trov určil v zmysle vyhlášky č. 288/1995 Z.z. o odmenách a náhradách súdnych exekútorov.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 30. mája 2007 sp. zn. 17 CoE 52/2007 na odvolanie oprávnenej uznesenie súdu prvého stupňa zmenil tak, že uložil oprávnenej povinnosť zaplatiť súdnemu exekútorovi náhradu trov exekúcie vo výške 22 977 Sk a o práve na náhradu trov odvolacieho konania vyslovil, že žiadny z účastníkov a ani súdny exekútor

nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení uznesenia uviedol, že právne a skutkové závery súdu prvého stupňa, základom ktorých je uloženie povinnosti oprávnenej zaplatiť náhradu trov exekúcie súdnemu exekútorovi, sú správne. Za nesprávny ale považoval postup pri určení výšky tejto náhrady v časti dane z pridanej hodnoty, o ktorú nesprávne zvýšil aj náhradu hotových výdavkov a náhradu za stratu času, hoci z ustanovenia § 196 Exekučného poriadku jednoznačne vyplýva, že o daň z pridanej hodnoty sa zvyšuje, za splnenia aj ďalších podmienok, len odmena súdneho exekútora. Nesprávny bol aj postup, ktorým prisúdil súdnemu exekútorovi náhradu za stratu času v celej ním uplatnenej výške, keď z vyúčtovania cestovného vyplýva náhrada za stratu času len 420 Sk za 21 polhodín.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala dovolanie oprávnená. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., ktoré odôvodnila tým, že odvolací súd mal na prejednanie jej odvolania nariadiť odvolacie pojednávanie, i keď mu táto povinnosť nevyplýva z Občianskeho súdneho poriadku, vzhľadom na predmet konania a najmä skutkovú záležitosť veci, mal svoj procesný postup organizovať tak, aby v konaní predchádzajúcom uloženiu tejto povinnosti jej umožnil primerané vyjadrenie k prípadnému uloženiu povinnosti. Neprejednaním veci verejne porušil čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Oba sudy podľa nej porušili aj ustanovenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, pretože bez ústavne akceptovateľného dôvodu uložili jej povinnosť zaplatiť trovy exekučného konania, nakoľko nezohľadnili zmysel a účel náhrady trov konania a použili výklad zákona odkloniac sa od jeho výslovného znenia a rozhodli spôsobom zjavne vybočujúcim z medze zákona. Rozhodnutie odvolacieho súdu považovala za arbitrárne a neodôvodnené. Napokon podľa nej nesprávne priznali oba sudy nižšieho stupňa súdnemu exekútorovi (v rozpore s Exekučným poriadkom účinným do 31.8.2003) okrem odmeny, na ktorú má nárok, aj náhradu ďalších výdavkov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 19. júna 2008 sp. zn. 2 Cdo 39/2008 dovolanie oprávnenej odmietol a povinnej náhradu trov dovolacieho konania nepriznal. Uviedol, že v danej veci ide o rozhodnutie, ktoré vykazuje znaky jedného z rozhodnutí, ktoré sú taxatívne vymenované v § 239 ods. 3 O.s.p. ako rozhodnutia, kde dovolanie nie je prípustné. Preto je nepochybné, že prípustnosť dovolania oprávnenej z ustanovenia § 239 O.s.p. nemožno vyvodiť. So zreteľom na oprávnenou tvrdené dôvody prípustnosti dovolania sa osobitne zamerl na otázku opodstatnenosti tvrdení, že jej postupom súdu bola

odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Naplnenie tejto skutkovej podstaty oprávnená videla v neprejednaní veci verejne na pojednávaní a v neodôvodnení, resp. neúplnom odôvodnení dovolaním napadnutého uznesenia odvolacieho súdu. V danej veci nebolo potrebné nariaďovať pojednávanie (§ 214 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) a nešlo ani o nepreskúmateľné súdne rozhodnutie, preto nedošlo k vade konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. V dovolacom konaní úspešnej povinnej nevznikli žiadne trovy.

Ústavný súd Slovenskej republiky, na základe sťažnosti oprávnenej, nálezom z 29. apríla 2009 sp. zn. I. ÚS 393/08-36 rozhodol, že základné právo Mgr. R. G. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 39/2008 z 19. júna 2008 porušené bolo. Uznesenie Najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 39/2008 z 19. júna 2008 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky uložil povinnosť zaplatiť Mgr. R. G. náhradu trov konania v sume 223,46 € (slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov) na účet advokáta Mgr. V. Š. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu. Vo zvyšnej časti sťažnosti Mgr. R. G. nevyhovel.

Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze, okrem iného, uviedol :

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy má každý právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým ako pánom zákonov prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené a či

nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

Základnou právnou otázkou, ktorou sa ústavný súd vo veci sťažovateľky zaoberal, bolo posúdenie prípustnosti dovolania proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 17 CoE 52/2007 z 30.mája 2007 a tomu zodpovedajúcej právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu (§ 10a ods. 1 O.s.p.) o dovolaní v rámci svojej právomoci meritórne rozhodnúť (§ 243b ods. 1, 2 a 3 O.s.p.) rešpektujúc základný ústavný princíp konania len na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 ústavy).

Formovanie doktríny v otázke posudzovania splnenia podmienok prípustnosti dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku smerujúceho proti právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu leží v rozhodujúcej miere na pleciach všeobecných súdov. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok smerujúci proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je spôsobilé vyvolať zrušenie alebo zmenu takéhoto rozhodnutia, čo predstavuje zákonom pripustenú výnimku z požiadavky na záväznosť a nezmeniteľnosť právoplatných rozhodnutí. Dovolanie preto nie je generálne použiteľné a možno ho s úspechom uplatniť len vo výnimočných prípadoch. Základná idea mimoriadnych opravných prostriedkov vychádza z toho, že právna istota a stabilita nastolená právoplatným rozhodnutím sú v právnom štáte (čl. 1 ods. 1 ústavy) narušiteľné len mimoriadne a výnimočne. Najvyšší súd, ktorý stojí na vrchole sústavy súdov spravidla rešpektuje takto vymedzený charakter dovolania, posudzuje otázku prípustnosti dovolania v občianskom súdnom konaní skôr reštriktívne.

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak toto trpí jednou z väd uvedených v ustanovení § 237 O.s.p., pričom na tieto procesné vady prihliada dovolací súd z úradnej moci, či už to dovolateľ ako účastník konania namieta, alebo nie (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.). Skúmanie prípustnosti dovolania v prípade, že toto smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým bola účastníkovi podľa jeho tvrdení postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) je založená vždy na individuálnom prístupe k prejednávanej veci. Judikatúra najvyššieho súdu k prípustnosti dovolania z dôvodu odňatia možnosti konať pred súdom je bohatá a zahŕňa rôzne situácie procesného charakteru.

Podstata sporu v exekučnej veci sťažovateľky spočíva v právnej otázke, či zmena v osobe exekútora vyvolaná žiadosťou oprávneného môže viesť k tomu, že súd zaviazá oprávneného na náhradu trov exekúcie s poukazom na § 203 ods. 1 Exekučného poriadku. V zmysle účinnej právnej úpravy v exekučnom konaní platí, že náklady spojené s výkonom exekučnej činnosti uhrádza v zásade povinný (§ 197 ods. 1 a § 196 Exekučného poriadku). Uloženie náhrady nevyhnutných trov exekúcie oprávnenému teda predstavuje výnimku zo všeobecnej zásady o úhrade trov exekúcie povinným a je možné len v prípadoch, keď to zákonná úprava výslovne umožňuje.

Krajský súd, ktorý zmenil uznesenie okresného súdu tak, že znížil výšku náhrady trov exekúcie na sumu 22 977 Sk uviedol, že : „Odvolací súd považoval za správny postup súdu prvého stupňa, keď pri rozhodovaní o náhrade trov exekúcie použil ustanovenie § 203 ods. 1 zák. č. 233/95 Z.z., keď z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že dôvodom ukončenia vykonávania exekúcie pôvodným exekútorom bol dispozičný úkon oprávnenej, pričom žiadosť oprávnenej o zámenu exekútora neobsahovala žiaden z dôvodov uvádzaných oprávnenou v odvolaní. V žiadosti o zámenu exekútora neuviedla žiadny dôvod, pre ktorý žiadosť podala.

Podľa § 196 zákona č. 233/95 Z.z. za výkon exekučnej činnosti podľa tohto zákona patrí exekútorovi odmena, náhrada hotových výdavkov a náhrada za stratu času. Ak je exekútor platiteľom dane z pridanej hodnoty podľa osobitného zákona, zvyšuje sa jeho odmena o daň z pridanej hodnoty...“.

Takýto právny názor krajského súdu považuje ústavný súd za extrémne nesúladný so zmyslom a účelom ustanovenia § 203 ods. 1 Exekučného poriadku. Podľa tohto zákonného ustanovenia ak dôjde k zastaveniu exekúcie zavinením oprávneného, súd mu môže uložiť nahradenie nevyhnutných trov exekúcie. Toto ustanovenie však podľa ústavného súdu nemožno aplikovať v prípade zmeny v osobe súdneho exekútora podľa ustanovenia § 44 ods. 8 a 9 Exekučného poriadku, a to z dôvodu, že (1) pri zmene súdneho exekútora sa exekúcia nezastavuje (pokračuje ďalej), ako aj preto, že (2) využitie dispozičného práva oprávneného podať na súd kedykoľvek aj bez uvedenia dôvodu návrh na zmenu exekútora nemožno považovať za zavinenie oprávneného. Napokon uvedený názor ústavného súdu korešponduje so stabilizovanou judikatúrou najvyššieho súdu (2 M Cdo 12/2004), ktorá bola publikovaná aj v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky

zošit 1/2007, str. 15 a nasl. Publikovanie tohto rozhodnutia je prejavom toho, že nejde o názor jednotlivca, resp. jedného zo senátov najvyššieho súdu, ale ide o výsledok kolektívneho prerokovania a kolektívneho rozhodnutia o vhodnosti jeho uverejnenia príslušného kolégia najvyššieho súdu.

Ak všeobecný súd aplikuje určité ustanovenie zákona bez relevantných dôvodov v rozpore s konštantnou rozhodovacou praxou, treba považovať takýto postup za arbitrárny. Takýto postup je zároveň aj zásahom do princípu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa č. 1 ods. 1 ústavy (I. ÚS 335/06). Krajský súd v uznesení z 30. mája 2007 nijako relevantne nezdôvodnil svoj odklon od konštantnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov v otázke náhrady trov exekúcie pri zmene exekútora. Nerešpektoval zákonom povolené podanie návrhu na zmenu exekútora bez uvedenia dôvodu, nereagoval ústavne konformným spôsobom na odvolacie námietky oprávnenej a svoje uznesenie neodôvodnil v súlade s požiadavkami, ktoré na odôvodnenie uznesenia stanovujú príslušné zákonné ustanovenia (§ 169 ods. 1, § 167 ods. 2 v spojení s § 157 ods. 2 O.s.p.). Odôvodnenie rozhodnutia musí byť zrejmé, jasné a zrozumiteľné nielen súdu, ale aj účastníkovi konania, keďže súd rozhoduje o jeho právnej veci (I. ÚS 241/07). V posudzovanom prípade sťažovateľky to tak nebolo, a preto možno uzavrieť, že uznesenie krajského súdu vykazuje vysoký stupeň arbitrárnosti. Právne závery uznesenia krajského súdu sú svojvoľné, pričom zásadne popierajú účel a význam príslušných zákonných ustanovení (III. ÚS 264/05). Tým došlo zo strany krajského súdu k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Ochrana práv a slobôd garantovaných ústavou, prípadne Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že krajský súd uznesením z 30. mája 2007 tým, že (1) rozhodol v extrémnom nesúlade so zmyslom a účelom ustanovenia § 203 ods. 1 Exekučného poriadku a (2) svoje uznesenie, ktoré predstavovalo odklon od konštantnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov neodôvodnil ústavne prijateľným spôsobom, fakticky odňal sťažovateľke možnosť konať pred súdom. Tým bola naplnená skutková podstata prípustnosti dovolania proti tomuto rozhodnutiu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. a zároveň naplnená aj dôvodnosť podaného dovolania. Ak za tohto stavu

najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odmietol bez meritórneho prerokovania a rozhodnutia, porušil tým jej právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je viazaný právnym názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý vyslovil v náleze z 29. apríla 2009 sp. zn. I. ÚS 393/08-36 (§ 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov).

Krajský súd uznesenie súdu prvého stupňa, ktorým bola oprávnenej uložená povinnosť zaplatiť súdnemu exekútorovi náhradu trov exekúcie (v sume 35 062 Sk), zmenil len z dôvodu nesprávne určenej výšky týchto trov. V plnom rozsahu sa však stotožnil s právnym názorom prvostupňového súdu, podľa ktorého zmena v osobe súdneho exekútora vyvolaná žiadosťou oprávnenej je dôvodom na to, aby bola na náhradu trov exekúcie zaviazaná, aplikujúc ustanovenie § 203 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého ak dôjde k zastaveniu exekúcie zavinením oprávneného, súd mu môže uložiť nahradenie nevyhnutných trov exekúcie. Týmto názorom (ako konštatoval ústavný súd) sa odklonil od konštantnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov v otázke náhrady trov exekúcie pri zmene súdneho exekútora nerešpektujúc zákonom povolené podanie návrhu na zmenu súdneho exekútora bez uvedenia dôvodu. Využitie resp. uplatnenie práva na zmenu v osobe exekútora nemožno totiž považovať za zavinenie oprávneného a teda ani za dôvod, pre ktorý by oprávnený mal znášať trovy exekúcie v zmysle ustanovenia § 203 ods. 1 Exekučného poriadku (rozsudok najvyššieho súdu z 22.12.2004 sp. zn. 2 M Cdo 12/2004 uverejnený v Zbierke stanovísk a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, zošit č. 1/2007). Pod zavinením oprávneného v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť také jeho porušenie procesných predpisov, ktoré má za následok buď neodôvodnený vznik trov exekúcie, alebo také jeho konanie (úkony), ktoré by spôsobilo zastavenie exekúcie. V predmetnej veci k zastaveniu exekúcie nedošlo. Krajský súd svoj iný právny názor (odlišný od uvedeného stanoviska) zaujal bez toho, aby ho relevantne zdôvodnil a súčasne aby reagoval na odvolacie námietky oprávnenej. Preto je jeho rozhodnutie neodôvodnené, nepreskúmateľné a vykazuje vysoký stupeň arbitrárnosti, ako uzavrel ústavný súd. Tým odňal dovolateľke možnosť konať pred súdom. To zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. a tým aj dôvodnosť podaného dovolania.

Z vyššie uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaním napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. apríla 2010

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská